

Roman Çocukların Okul Devamsızlığına İlişkin Öğrenci, Öğretmen, Veli Görüşleri ve Çözüm Önerileri

Views of Students, Teachers, Parents on School Absenteeism Among Roman Children and Possible Solutions

Hatice Kumcağız^{ORCID}, Özkan Özcan^{ORCID}, Cengiz Şahin^{ORCID}

Öz. Bu çalışmada, Roman öğrencilerin devamsızlık nedenleri ve çözüm önerilerine ilişkin öğrenci, öğretmen ve veli görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması ve veri toplama aracı olarak Roman öğrenci, öğretmen ve veli katılımcılarının öğrenci devamsızlığı ve çözüm önerilerine ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Çalışma grubunu 20 öğrenci, 20 öğretmen ve 20 veli olmak üzere 60 katılımcı oluşturmaktadır. Veriler içerik analizi tekniğiyle değerlendirilmiştir. Araştırma sürecinde öğrencilerin okulda çoğunlukla “Psikolojik baskı” yaşadıkları, öğretmenlerin ebeveynlerin çocukları ile yeterince ilgilenmedikleri, velilerin ise çocuklarına yeterince ilgi gösterilmediği şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır. Öğretmenlerin çoğunluğunun, Roman öğrencilerin okula devamını sağlamak için öğretmenlerin, yöneticilerin ve velilerin “Motivasyon artırmaya yönelik etkinlikler” yapması, “Rol-model” olması şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, Roman öğrencilerin eğitimlerine devam edebilmeleri için öğrencilere, ebeveynlere ve öğretmenlere yönelik programların hazırlanarak uygulanmasının önemli olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Roman öğrenciler, Okul terki, Devamsızlık

Abstract: The aim of the study is to examine students, teachers and parents opinions and possible solutions about school absenteeism of Roman children. It is a case study, which makes use of semi-structured interview forms to collect data from students, teachers and parents related to school absenteeism. The study sample consisted of 60 participants (20 students, 20 teachers and 20 parents). The data was analyzed with content analysis. The results indicated that children are mostly exposed to mobbing at school, that teachers did not care for them enough in the classroom and that parents did not take an interest at home. The majority of teachers expressed that teachers, school managers and parents should collaboratively organize activities to improve school motivation for Roman children and should be role models for them. It is important to develop and administer programs for students, parents and teachers so that Roman children can continue their education.

Keywords. Roman students, School drop-out, Absenteeism,

Hatice KUMCAĞIZ (Sorumlu Yazar)

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Samsun, Türkiye
e-mail: haticek@omu.edu.tr

Özkan ÖZCAN

M.E.B., Emrullah Efendi İ.H.O., Samsun, Türkiye
e-mail: ozkanozcan1986@gmail.com

Cengiz ŞAHİN

Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Kırşehir, Türkiye
e-mail: csahin40@gmail.com

Geliş/Received: 19.12.2018/12.19.2018
Düzeltilme/Revision: 26.12.2018/12.26.2018
Kabul/Accepted: 27.12.2018/12.27.2018

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association

İnsanlığa birçok alanda yol gösterip katkı sağlayan Türkler, tarih boyunca birçok devlet kurmuş ve kendi içerisinde yaşayan hiçbir azınlığa toplum içinde sosyal ve kültürel açıdan hiçbir zorlama ve baskı gerçekleştirilmemiştir. Devlet olmanın en önemli özelliklerinden birisi de, tüm bireylere dil, din, ırk, renk, sosyo-ekonomik durum ya da eğitim seviyesinin nasıl olduğu ile ilgili ayırım yapılmadan herkese eşit mesafede olmak ve tüm vatandaşlarının ihtiyaçlarını karşılamaktır. Toplumu oluşturan bu öğeler bir kültür oluşturmakta ve oluşan bu kültür toplumsal yapının temelinde yer almaktadır. Bünyesinde farklı kültürleri yaşatan ve bu kültürleri yok saymadan gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan ve bunu yaşam tarzı haline getiren ülkeler gelişmiş ülkelerdir. Bu ülkeler, hayatın içinde ortak bir zeminde insanları birleştirerek kültürel bütünleşmeyi sağlamış, birlikte yaşama bilincini oluşturmuşlardır.

Türkiye Cumhuriyeti devlet kültürü içinde Cumhuriyet'in kurulduğu ilk yıllarda Yunanistan'dan nüfus mübadelesi sonucu ülkemize getirilen bir sosyo-kültürel grup olarak Romanlar karşımıza çıkmaktadır. Lozan Antlaşması gereği nüfus mübadelesi yapan Türk göçmenlerle birlikte bir kısım Çingene nüfusu da Türkiye'ye gelmiştir (Özkan, 2000). Türkiye'de yerleşik hayata geçen günümüz Romanların büyük bir kesimi şehirlerin kenar mahallelerinde varoş semtlerde yoksulluk içinde yaşamlarını sürdürmektedirler. Ayrıca istihdam, barınma, eğitim ve sağlık konularında da büyük mağduriyet yaşadıkları yapılan çalışmalarda ortaya çıkmıştır (Demirhan, 2012).

Tüm insanlar için vazgeçilemez temel haklardan biri olan eğitim hakkının, kamusal haklardan olan ekonomik ve sosyal haklarla sıkı bir ilişki içerisinde olduğu; bireysel gelişim, kişilik oluşumu, kendini ifade etme, fiziksel gelişim, sosyal oluşum, insan hak ve onuru gibi kavramları içerdiği görülmektedir. Çocuk haklarının sosyal yaşama aktarılması, insan onurunun korunması, benlik gelişimi ve adaptasyonu eğitim sayesinde gerçekleşir. Eğitim, aidiyet ve bağlanma hissinin gelişmesi, kişinin sosyal adaptasyonu ve toplumun diğer öğeleriyle iletişimin bazı ölçütlerle, dengeli bir şekilde meydana gelmesi ve topluma uyumun da ifadesidir (MEB, 2011).

Türkiye'de göz ardı edilemeyecek sayıda oldukları bilinen Romanlar, hayata ve kültürel yaşama uyum sağlayamadıkları için kendi kültürlerinden kopmadan kendilerine özgü bu kültürü yaşamaya devam ettirmeye çalışmışlardır. Bu süreçte toplumsal ortamlarda dışlanmanın yanı sıra eğitim alanında da önemli sorunlarla karşılaşmışlardır. Bilindiği gibi eğitim, değer oluşturma, insanı bu

değerler doğrultusunda iyi ve güzele sevk etme, geçici arzular dünyasından ebedi değerler dünyasına taşıma işi olarak belirtilmektedir (Şişman, 2014). Eğitim, Roman çocukların ve ailelerinin sosyal katılımları ve iyi oluş düzeyleri üzerinde merkezi bir role sahiptir. Çünkü Romanlar, şu an bile diğer etnik gruplara nazaran pazarlanabilir rekabet nitelikleri nispeten az insan toplulukları olarak görülmektedir (Diktaş v.d., 2016).

Toplumumuzdaki alt kültür unsurları değerlendirildiğinde gerek okullaşma düzeyi gerekse de eğitim seviyesi en düşük olan kesimlerden birinin Roman öğrenciler olduğu değerlendirilmektedir. Her ne kadar ortaya çıkan erken okul terki ve devamsızlık gibi durumları nicel olarak saptamak zor olsa da gerçekleştirilen birçok çalışma, Roman öğrencilerde istedik davranış değişikliklerini gerçekleştirmek için eğitimcilerin birçok zorlukla karşılaştığını göstermektedir. Erken okul terki ve devamsızlık gibi istenmeyen sonuçlara yol açan bu zorlukları öğrenci, öğretmen ve aile başlıkları altında ele almanın durumu daha komplike değerlendirmek anlamına geleceği düşünülmektedir.

Okulların bireyin hayatındaki önemi düşünüldüğünde bireyi merkeze alan bir eğitim-öğretim etkinliğinin olmayışı onun bir yaşam deneyiminden yoksun kalması şeklinde belirtilmektedir (Özbaş, 2010). Bu yoksunluk birey ve topluma zarar vererek öğrenim düzeyi düşük olan ebeveynlerin yaygınlaşmasına yol açacak ve ülkenin geleceğini de riske sokacaktır. Eğitim-öğretim etkinliklerinin yürütüldüğü eğitim kurumlarının amacına uygun olarak varlığını sürdürebilmesi için öğrencilerin okula devamı önemlidir (Balantekin ve Kartal, 2016). Romanlar arasında, erken okul terki ve okul devamsızlığı için öğrenci açısından yaşanan zorlukları; akranlarının devamsızlık oranlarının yüksek oluşu, grup psikolojisi, erken yaşta evlilik, okuma-yazma problemleri ve beraberinde yaşanan yetersizlik duygusu ile okula ve eğitime ilginin azalması, özel eğitim gereksinimi şeklinde sıralamak mümkündür. Aile açısından ise; ailenin eğitime önem vermemesi, sosyal yapıya adapte olamaması, ekonomik yetersizlikler, toplumun bu unsurları dışlaması gibi etmenler göze çarpmaktadır. Yaşanan zorluklara öğretmen açısından baktığımızda ise; dezavantajlı Roman öğrenciler ile çalışmakta olan okul yönetici ve öğretmenlerinin çalışma arzu ve isteklerinin düşük olması, tükenmişlik düzeylerinin yüksek olması, eğitim sürecinde ailelerin çocuğu destekleyecek becerilerden yoksun olmaları sonucunda öğretmenlerin süreçte yalnız kalmaları gibi yaşanan olumsuz durumlar sonucunda çocuğun

okulu erken terk etmesi ya da devamsızlık yapması gibi çıktılar karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’de Roman öğrenciler arasında okula devamsızlığın büyük bir sorun olduğu belirtilmektedir. Okula devamsızlık düşük akademik başarı, okula uyum ve okul bırakma gibi sorunları beraberinde getirmektedir. Bu durum Romanların eğitim sisteminin dışında kalmasına ya da eğitim sürecinde başarısız olmasına neden olmaktadır (Mercan-Uzun ve Bütün, 2015). İlgili alan yazın, Roman çocukları arasında okulu bırakma oranının yüksek olduğunu, devamsızlığın sıkça görüldüğünü ve çocuklar üst sınıflara geçseler bile okuma yazma bilme oranlarının düşük olduğunu belirtmektedir (Akkan, Deniz ve Ertan, 2011). Roman öğrencilerin davranışlarını etkileyen pek çok neden bulunmaktadır. Bunlardan bazıları Roman çocukların okul başarısızlıklarında kaliteli okullara erişememe, ders araç ve gereçlerinin temin edilememesi, ders çalışma imkânlarının yetersiz olması, etraflarında eğitilmiş kişilerin az olması, ilgisizlik, sosyal dışlanma, hedef belirsizliği, çocukların küçük yaşlarda çalıştırılması olarak sıralanmaktadır (Genç, Taylan ve Barış, 2015).

Netice itibariyle; Roman çocukların eğitim düzeyleri ve eğitime erişimleri konusunun endişe verici bir boyutta olduğunu belirtmek mümkündür. Yukarıda sıralanan zorluklar, eğitim sürecinde Roman bir çocuğun hayatına katacağı değerler açısından hep sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Okula düzenli olarak geliş gidişi sağlanamayan Roman öğrenciler derslerde başarısız olmakta, eğitim yaşantısına uyum sağlayamamakta ve okuldan kaçma gibi davranışlara yönelmekte ve bu kısır döngü bu şekilde devam etmektedir (Akkan, Deniz ve Ertan 2011).

Tüm bunlara bakılınca Roman çocukların bu sıkıntılarının büyük oranda Roman toplumunun eğitim seviyesi düşüklüğünden ileri geldiği düşünülmektedir. Yaşanan kısır döngülerin son bulması için, eğitim sürecine bu çocukları daha fazla kanalize etmek, eğitimin içinde daha fazla tutarak okul devamsızlığını en aza indirmek, başarı düzeylerini artırarak uzun vadede üniversiteli olmaya teşvik etmek, aile farkındalığı için özel çaba göstermek ve bu bölgelerde yaşayan öğretmenleri psiko-sosyal yönden güçlendirmek gerekmektedir.

Bu araştırma, Samsun İli Canik İlçesi Yavuz Selim Mahallesi ve İki Yüz Evler Mahallesinde bulunan, dezavantajlı öğrencileri eğitim hayatına kazandırmak ve çocukların sosyal hayata adaptasyonunu sağlamak için bu bölgede eğitim öğretim hayatına devam etmekte olan Emrullah Efendi Ortaokulu ve Emrullah Efendi İmam Hatip Ortaokulu'nda bulunan öğrenci, öğretmen ve ebeveynlerin devamsızlık nedenleri ve bu konuda ne gibi çözüm önerileri üretildiği ile ilgili olarak hazırlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışmada, Roman çocuklarda okul devamsızlığına ilişkin öğrenci, öğretmen ve veli görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Bu desende bir ya da daha çok durum, durumla ilişkili etkenler ile bütüncül bir yaklaşımla ayrıntılı olarak araştırılmaktadır. Durum çalışması nasıl ve niçin sorularından hareketle araştırmacı tarafından kontrol edilemeyen olgu ya da olayların araştırmacı tarafından derinlemesine incelenmesine olanak tanımaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Samsun ilinin Canik İlçesinde Roman çocukların yoğun olarak bulunduğu Emrullah Efendi İmam Hatip Ortaokulu ve Emrullah Efendi Ortaokulu'nda eğitim görmekte olan 20 Roman öğrenci, 20 Roman öğrenci ebeveyni ve bu iki kurumda görev yapmakta olan 20 öğretmen olmak üzere toplam 60 kişi oluşturmaktadır.

Görüşme yapılan öğrencilerin 10'u kız ve 10'u erkektir. Öğrencilerin 5'i 8.sınıfta, 5'i 7.sınıfta, 5'i 6.sınıfta, 5'i 5.sınıfta öğrenim görmekte olup; öğrencilerin 4'ü annelerinin eğitim düzeyini okur-yazar değil, 5'i oku-yazar, 8'i ilkokul, 3'ü ortaokul mezunu; babalarının eğitim düzeyini ise 1'i okur-yazar değil, 4'ü okur-yazar, 10'u ilkokul mezunu, 3'ü ortaokul mezunu, 2'si lise mezunu olarak belirttikleri görülmüştür. Roman öğrencilerden 7'si bir kardeşi, 6'sı iki kardeşi, 2'si üç kardeşi, 3'ü dört kardeşi, 2'si altı kardeşi olduğunu; 6'sı ailelerinin ekonomik gelirlerinin olmadığını, 14'ü ise ailelerinin ekonomik gelirlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcı ailelerin 13'ünün 30-35 yaş aralığında, 5'inin 36-40 yaş aralığında, 2'sinin 41-45 yaş aralığında olduğu; ailelerin 14'ünün ilkokul mezunu, 5'inin ortaokul mezunu, 1'inin ise lise mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcı ailelerin 1'i dört çocuk sahibi, 8'i üç çocuk sahibi, 10'u iki çocuk sahibi, 1'i bir çocuk sahibi olduğunu ve katılımcılardan 10'u ailelerinin düzenli geliri olduğunu, 10'u ise olmadığını ifade etmişlerdir.

Katılımcı öğretmenlerden 3'ü 25-30 yaş aralığında, 6'sı 31-35 yaş aralığında, 2'si 36-40 yaş aralığında olmak üzere 11 kadın, 3'ü 30-35 yaş aralığında, 5'i 36-40 yaş aralığında, 1'i 41-45 yaş aralığında 9 erkek olmak üzere 20 kişidir. Öğretmenlerden birisi bekar, 19'u evlidir. Katılımcı öğretmenlerin 4'ü çalışma yılı olarak, 1-5 yıl arasında, 5'i 6-10 yıl arasında, 9'u 11-15 yıl arasında, 2'si 16-20 yıl arasında olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerden 4'ü 1 yıldır, 4'ü 2 yıldır, 3'ü 3 yıldır, 5'i 4 yıldır, 4'ü 5 yıldır araştırmanın yapıldığı iki kurumda görev yapmaktadırlar.

Veri Toplama Araçları

Nitel veri toplama teknikleri ile ele alınan bu çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma verileri, çalışma grubunu oluşturan katılımcıların öğrenci devamsızlığındaki sorumluluk alanlarına bağlı olarak öğrenci, öğretmen ve ebeveynlere yönelik söz konusu yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, sahip olduğu belli düzeydeki standartlığı ve esnekliği nedeniyle, yazmaya ve doldurmaya dayalı testler ve anketlerdeki sınırlılığı ortadan kaldırması ve belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olması (Yıldırım ve Şimşek, 2008) nedeniyle araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilmektedir. Yarı

yapılandırılmış görüşmeler ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı, ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek; iki uç arasında yer almaktadır. Araştırmacılara bu esnekliği sağladığı için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir.

İşlem

Öğrenci, ebeveyn ve öğretmenlere yönelik hazırlanan görüşme formları ayrı formlar olup; öğrenci formları 15 sorudan, ebeveyn formları 11 sorudan, öğretmen formları ise 14 sorudan oluşmuştur. Katılımcılara yöneltilen sorular onların okul devamsızlığı nedenleri ve önlemek için alınması önerilen çözüm önerileri ile ilgilidir. Katılımcılar çalışma ile ilgili bilgilendirildikten sonra veri toplama araçlarına verdikleri cevapların gizli kalacağı, araştırmaya katılımın gönüllü olduğu, araştırmadan çekilmek istedikleri takdirde istedikleri zaman çekilebilecekleri bilgisi verilmiştir. Tüm katılımcılar araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılar veri toplama araçlarını rehberlik ve psikolojik danışma servisinde doldurmuştur. Uygulamalar yaklaşık olarak 30 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Öğrenci, ebeveyn ve öğretmenlerin görüşmede sorulara verdiği yanıtlar, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu çözümlene birkaç adımda gerçekleşmiştir. Her görüşmenin içeriği yani her bir yanıt araştırmacılar tarafından okunarak sorunun yanıtı analiz edilmeye çalışılmıştır. Bütün yanıtlar cümle cümle, sözcük sözcük alt alta sıralanarak ortak veya benzer ifadeler gruplandırılmış ve bu gruplandırmaları temsil eden kategoriler oluşturulmuştur. Kategoriler altında yer alan maddelerin sayısal olarak görülme sıklığı bu maddenin yoğunluğunu ve önemini anlamayı sağlayan içerik analizi tekniklerinden frekans analizi tekniğiyle belirlenmiştir (Bilgin, 2006).

BULGULAR

Araştırmanın üç çalışma grubuna yönelik olarak elde edilen bulgular aşağıda tablolar yardımıyla sunulmuştur.

a. Araştırmaya katılan Roman öğrenciler ve öğrenimlerine ilişkin görüşleri

Öğrencilerden 13'ü okul ortamından memnun olduklarını (K1, K2, K3, K5, K6, K8, K9, K10, E1, E3, E4, E6, E10), 7'si (K4, K7, E5, E2, E7, E8, E9) memnun olmadıklarını; öğrencilerden 18'i (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, E1, E3, E5, E6, E7, E8, E9, E10) başka bir okulda okumak istemediklerini, 2'si (E2, E4) okumak istediğini belirtmişlerdir.

Başka bir okulda okumak isteme nedeni olarak; 'Okul ortamından dolayı (E2)', 'Okuldan kaçan birçok öğrenci olduğundan (E4)'; başka bir okulda okumak istememe nedeni olarak ise 'Okulumu ve ortamını sevdiğim için (K2)', 'Buradaki öğretmenlerime ve arkadaşlarıma alıştığım için (K3)', 'Öğrenciler kötü olabilir ama öğretmenlerim çok iyi olduklarından (K4)', 'Tüm tanıdıklarım bu okulda olduğundan (K5)', 'Arkadaşlarım burada olduğu için (K6)', 'Öğretmenlerin çok iyi davrandıklarından dolayı (K7)', 'Başka okulları bilmiyorum, buraya çok alıştığım için (K8)', 'Okulumu çok sevdiğim için (K9)', 'Bu okulu çok sevdiğimden (K10)', 'Bu okulun benim için iyi olduğunu düşündüğüm için (E1)', 'Bütün arkadaşlarım burada olduğu ve okulun çok zor olmadığı için (E3)', 'Arkadaşlarım burada olduğundan (E6)', 'Okulumu çok sevdiğimden (E7)', 'Okulumu ve arkadaşlarımla sevdiğim için (E8)', 'Okulumu çok sevdiğim için (E9)', 'Okulumun iyi bir okul olduğunu düşündüğüm için (E10)' şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 1. Öğrencilerin Okul Ortamında Yaşadıkları Zorluklara İlişkin Görüşleri

Tema	f
Psikolojik baskı	K3, K4, K5, K6, K7, K9, E2, E4, E5, E6, E7, E8, E10
Derslerde zorlanma	K8, K10, E9
Temizlik	K1, K2
Toplam Görüş	18

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin okulda yaşadıkları zorluklar olarak çoğunluğunun (K3, K4, K5, K6, K7, K9, E2, E4, E5, E6, E7, E8, E10)

görüşleri “**Psikolojik baskı**” teması altında, diğerlerinin (K8, E9, K10) ise “**Derslerde zorlanma**” ve (K1, K2) “**Temizlik**” temaları altında toplanmıştır.

Psikolojik baskı teması altındaki öğrenci görüşleri; ‘Çok küfür edilmesi ve dalga geçilmesi (K3)’, ‘Derste konuşulmasından dolayı derse konsantre olamamak (K4)’, ‘Arkadaşlar arası tartışmalar (K5)’, ‘Güvenlik görevlisi ile iletişim problemi yaşıyorum (K6)’, ‘Öğretmenlerimin bağrımları ve güvenlik görevlisinin öğrencilere karşı olumsuz tutumları (K7)’, ‘Büyük sınıfların bizlere sataşması (K9)’, ‘Arkadaşlarımın bana takılmaları (E2)’, ‘Sınıf içi çok gürültünün olması (E4)’, ‘Arkadaşlarımın dalga geçmeleri ve bana vurmaları (E5)’, ‘Öğrenciler arasında yaşanan kavgalar, arkadaşlar arasında lakap takılması (E6)’, ‘Okulda çok kavgalı olması (E7)’, ‘Bazı arkadaşlarımın beni rahatsız etmeleri sonrasında dikkatimin dağılması (E8)’, ‘Öğrencilerin biz küçük sınıflara sataşmaları (E10)’ şeklindedir.

Derslerde zorlanma teması altında öğrenci görüşleri; ‘Dersleri (matematik) başarmakta zorluk çekmem (K8)’, ‘Derslerin zor gelmesi (E9)’, ‘Ders yapmaktan ve çalışmakta zorluk çekmem (K10)’ olarak ve **temizlik** teması altındaki öğrenci görüşleri de ‘Temizlik problemi, öğrencilerin isimlerini sıralara ve duvarlara yazmaları (K1)’, ‘Temizliği yeterli bulmuyorum (K2)’ şeklinde belirlenmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Arkadaşlarından Rahatsız Oldukları Davranışlara İlişkin Görüşleri

Tema	f
Kaba davranış	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, E2, E3, E6, E8, E9, E10
Uygunsuz davranış	E4, E5, E7
Toplam Görüş	19

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin okulda arkadaşlarından rahatsız oldukları davranışlar olarak çoğunluğunun (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, E2, E3, E6, E8, E9, E10) görüşleri “**Kaba davranış**” teması altında, az bir kısmının (E4, E5, E7) görüşleri de “**Uygunsuz davranış**” teması altında toplanmıştır.

Kaba davranış teması altında öğrenci görüşleri; ‘İstemediğim davranışlarda bulunmaları (K1)’, ‘İstemediğim şeyleri yapmaları (K2)’, ‘Gereksiz yere sınıf içinde yüksek

sesle bağırmaları (K3)', 'Küfür etmeleri, dalga geçmeleri, ders akışını bozmaları (K4)', 'Kavgla etmeleri (K5)', 'Derste yüksek sesle konuşmaları (K6)', 'Düşüncesizce hareket ederek kalbimi kırmaları (K7)', 'Dalga geçmeleri (K8)', 'Derste öğretmenlerin taklidini yapmaları (K9)', 'Bağırmaları (K10)', 'Derste birbirlerine laf atmaları (E2)', 'Bazı uygunsuz ve ağır şakaları (E3)', 'Kötü ve argo konuşmaları (E6)', 'Küfür etmeleri ve kavgla etmeleri (E8)', 'Birbirlerine kötü davranmaları (E9)', 'Sınıf içinde bağırmaları (E10)' şeklinde ve **uygunsuz davranış** teması altındaki öğrenci görüşleri ise ; 'Okuldan kaçmaları (E4, E5)', 'Tuvaleti kötü kullanmaları (E7)' şeklinde belirtilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Öğretmenlerinden Rahatsız Oldukları Davranışlara İlişkin Görüşleri

Tema	f
Psikolojik baskı	K1, K2, K3, K5, K6, K10, E2, E3, E4, E5, E6, E8, E9, E10
Derslerde zorlama	E1, K4, K7, K8, K9
Toplam Görüş	19

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin okulda öğretmenlerinden rahatsız oldukları davranışlar olarak çoğunluğunun (K1, K2, K3, K5, K6, K10, E2, E3, E4, E5, E6, E8, E9, E10) görüşleri "**Psikolojik baskı**" teması altında, az bir kısmının (E1, K4, K7, K8, K9) "**Derslerde zorlama**" teması altında toplandığı görülmüştür. **Psikolojik baskı** teması altında öğrenci görüşleri; 'Haklı olduğum zamanlarda beni dinlemeden azarlamaları (K1)', 'İlgisiz davranmaları (K2)', 'Azarlamaları (K3)', 'Öğrencilere bağırmaları (K5)', 'Bağırmaları (E3, E6, E9, K6 ve K10)', 'Gereksiz yere bağırmaları (E2)', 'Öğrencilere kızmaları (E4)', 'Bağırmaları ve ilgisiz davranmaları (E5)', 'Öğrencilere çok kızmaları (E8)', 'Nöbetçi olduklarında bağırmaları (E10)' şeklinde ve **derslerde zorlama** teması altında ise; 'Sürekli yazı yazdırmaları (E1)', 'Çok ders yaptırmaları (K4)', 'Sürekli ders yaptırmaları (K7)', 'Zor sorulara cevap veremediğimde kızmaları (K8)', 'Aynı anda birden çok şey yaptırmaları (K9)' şeklinde olduğu saptanmıştır.

Ailenizin en çok hangi davranışları sizi rahatsız ediyor?

Öğrenciler, ailelerinden kaynaklı rahatsız edici davranışlar ile ilgili olarak; 'Ayrımcılık yapması (K2)', 'Bana küçük çocuk gibi davranmaları (K3)', 'Beni

dinlememeleri (E2), *Bazı kötü sözleri (K4)*, *Kardeşimin sürekli şikayeti sonrasında annemin beni azarlaması (K5)*, *Annemin azarlaması (K1)*, *Abimin küfürlü konuşmaları (K6)*, *Ablamın bencil tavırları (K7)*, *Annemin bana bağırması (K9)*, *Anne ve babamın bağırması (K10)*, *Anne ve babam arasında yaşanan kavgalar (E8)*, *Üzölmelerini bana çok yansıtmaları (E9)*, *Abimin sürekli beni suçlaması (E10)*, *Evdaki kavgalar (E1)*, *Okula gitmem için sabahları kaldırmamaları (E7)* şeklinde görüş ifade etmişlerdir.

Eğitim hayatınızı devam ettirmeyi düşünüyor musunuz?

Öğrencilerden 19'u (K1 , K2, K3, K4, K5, K6, K8, K9, K10, E1, E2, E3, E4, E5, E6, E7, E8, E9, E10) eğitim hayatlarına devam etmek istediklerini; 1'i (K7) okuma-yazma bilmediği için devam etmek istemediğini belirtmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Okulun Nasıl Olmasını İstediklerine İlişkin Görüşleri

Tema	f
Fiziki ortam	K2, K3, K5, K6, K7, K8, K9, E1, E2, E3, E4, E8, E9, E10
Sınıf ortamı	K1, K4, K10
Toplam Görüş	17

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun (K2, K3, K5, K6, K7, K8, K9, E1, E2, E3, E4, E8, E9, E10) okulda olmasını istediği görüşleri, **“Fiziki ortam”**, az bir kısmının (K1, K4, K10) ise **“sınıf ortamı”** teması altında toplandığı tespit edilmiştir. **Fiziki ortam** teması altındaki öğrenci görüşleri; *Bahçede oyun sahalarının olduğu, sınıfların renkli, düzenli ve temiz olduğu bir okul isterdim (K2)*, *Koridorları biraz daha geniş olan, ısınma problemi olmayan, akıllı tahtalarda internetin olduğu bir okul isterdim (K3)*, *Kantininde daha çok ürünün olduğu, giriş ve çıkışın özgür olduğu bir okul isterdim (K5)*, *Büyük bir bahçeye sahip, tuvaletleri temiz ve bakımlı olan bir okul isterdim (K6)*, *Güvenli, çiçekli ve temiz olan, her sınıfta su içebileceğim bir yer olan okul isterdim (K7)*, *Kantinin ucuz olduğu, hiç kuralın olmadığı ve büyük parkların olduğu bir okul isterdim (K8)*, *Sınıfımın büyük olmasını, sıraların renkli olmasını isterdim (K9)*, *Spor salonu olan bir okul isterdim (E1)*, *Spor salonu olsun isterdim (E2)*, *Büyük bir bahçeye sahip ve spor sahalarının olduğu bir okul isterdim (E3)*, *Dersliklerde sessizliğin olduğu bir okul olsun isterdim (E4)*, *Büyük bahçeli bir okul olsun isterdim (E8)*, *Güzel ve temiz bir okul isterdim (E9)*, *Spor sahalarının*

olduğu bir okul isterdim (E10)' şeklinde olduğu ve **sınıf ortamı** teması altında öğrenci görüşlerinin ise; *'Herkesin derse zamanında girdiği, öğrencilerin öğretmenlere saygı gösterdiği bir okul isterdim* (K1), *'Derslere önem verilen bir okul isterdim* (K4)', *'Saygılı öğrencilerin olduğu bir okul isterdim* (K10)' şeklinde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin 2'si (K1, K2) Hemşire, 6'sı (K3, K9, K6, E6, K7, E10) öğretmen, 4'ü (K4, K10, E1, E8) doktor, 3'ü (E2, E3, E9) polis, 2'si (K8, E5) müzisyen, 1'i (E4) hakim, 1'i (K5) kuaför, 1'i (E7) mühendis olmak istediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 5. Öğrencilerin Okula Devam Etmelerini Sağlamak İçin Yapılabilecekler İle İlgili Görüşleri

Tema	f
Etkinlik	K2, K3, E2, E8, E9
Düzenleme	K4, K5, K6, K10, E4
İletişim	K1, K7, K8
Toplam Görüş	13

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin okula devam etmelerini sağlamak için katılımcı öğrencilerin bir kısmının (K2, K3, E2, E8, E9) görüşleri **"Etkinlik"**, bir kısmının (K4, K5, K6, K10, E4) görüşleri **"Düzenleme"** ve az bir kısmının (K1, K7, K8) görüşleri de **"İletişim"** teması altında toplanmıştır. **Etkinlik** teması altındaki öğrenci görüşleri; *'Dersler daha eğlenceli hale getirilmeli, fazlaca etkinlik yapılmalı* (K2)', *'Sınıf içi eğlenceli aktiviteler yapılmalı* (K3)', *'Çeşitli aktiviteler yapılmalı* (E2)', *'Öğrencilerin ilgisini çekecek etkinlikler yapılmalı* (E8)', *'Spor saatleri yapılmalı* (E9)' şeklindedir. **Düzenleme** teması altındaki öğrenci görüşlerinin; *'Okul başlangıç saati biraz daha ileriye alınmalı* (K4)', *'Öğrencilere tokat atılmalı, disiplin işlemleri uygulanmalı* (K5)', *'Öğrenciler korkutulmalı, disiplin ve para cezası verilmeli* (K6)', *'Giriş-çıkışı serbest olmalı* (K10)', *'Öğrencilere disiplin verilmeli* (E4)' şeklinde olduğu ve **iletişim** teması altındaki öğrenci görüşlerinin ise; *'Öğle arasında herkese izin verilmeli, aileler telefon ile aranarak öğrencilerin kaçma davranışları ve öğretmenlere saygısızlıkları söylenmeli* (K1)', *'Ev ziyaretleri yapılmalı, veli ve öğrenci ile sürekli konuşulmalı* (K7)', *'Devamsız öğrencilerin aileleri ile iletişime geçilmeli, bu öğrenciler uyarılmalı* (K8)' şeklinde olduğu görülmüştür.

b. Araştırmaya katılan ailelerin çocuklarının öğrenimlerine ilişkin görüşleri

Katılımcıların 9'u (K3, K4, K6, K8, E2, E6, E7, E9, E12) çocuklarının başka bir okulda okumasını istediklerini, 11'i ise (K1, K2, K5, K7, E1, E3, E4, E5, E8, E10, E11) istemediklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar çocuklarının başka okulda okumalarını isteme nedeni olarak; "Okul temiz değil" (K3), "Okulun çevre şartları" (K6, E6, E9, E12)", "Çocuğumla yeterince ilgilenilmiyor (E7)", "Öğretmenlerin ilgisizliği (K8)", "Başka okulda daha başarılı olacağını düşünüyorum (E2)", "Eğitim diğer okullarda daha üst düzeyde (K4)" şeklinde görüş ifade etmişlerdir.

Katılımcıların, çocuklarının aynı okula devam etmelerini isteme nedeni olarak da, "Okul evimize yakın" (K1, K2, K5, K7, E10, E4), "Çocuğum okulunu ve öğretmenlerini çok sevdiği için" (E1, E11), "Memnunum", (E3), "Okuldan memnunum" (E8), "Öğretmenleri iyi buluyorum" (E5) şeklinde görüşlerinin olduğu saptanmıştır.

Katılımcılardan 17'si çocuklarının okul ortamında sorun yaşamadıklarını (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, E1, E3, E4, E5, E6, E7, E8, E9, E12), diğerleri ise yaşadıkları sorunları "Arkadaşlık ilişkilerinde problem yaşıyor" (E2, E10), "Üst sınıfların zorba tavırları, dalga geçmeleri, şaka yapmaları" (E11) şeklinde belirtmişlerdir.

Katılımcıların tamamı çocuklarının eğitimlerine devam etmelerini istediklerini ve meslek olarak da 6'sı (K1, K2, K3, K6, E4, E9) doktor, 2'i (E6, E10) öğretmen, 6'sı (K4, K5, K7, E1, E5, E12) hemşire, 2'si (K8, E8) Anaokulu öğretmeni, 1'i (E2) hakim, 1'i (E3) sekreter, 1'i (E7) eczacı, 1'i (E11) müzisyen olmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 6. Ailelerin Çocuklarının Okula Devam Etmesini Sağlamak İçin Yöneticilerin Neler Yapabileceğine İlişkin Görüşleri

Tema	f
İlgi-destek	K1, K2, K6, E1, E2, E4, E6, E7, E8, E10, E11, E12
Düzen- motivasyon	K3, K4, K5, K7, K8, E3, E5, E9
Toplam İfade	20

Tablo 6 incelendiğinde ailelerin büyük çoğunluğunun (K1, K2, K6, E1, E2, E4, E6, E7, E8, E10, E11, E12) okul yöneticilerinin çocukların okula devam

edebilmesi için öğrencilerle ilgilenmesi ve destek olması gerektiğini, diğerlerinin (K3, K4, K7, K8, E3, E5, E9) ise eğitim ortamını düzenleyerek öğrencileri motive etmeleri gerektiğini düşündükleri görülmüştür. **“İlgi ve destek teması”** ile ilgili olarak ailelerin görüşleri; *‘İlgi ve takip daha çok olmalı (K1)’*, *‘Destek olmalılar (K2)’*, *‘Öğrencilere anlayışlı olmalı, ders çalıştırmalılar (K6)’*, *‘Çocuklara daha olumlu bakmalılar (E4)’*, *‘Öğrencilere iyi davranmalılar (E8)’*, *‘Hoşgörülü olmalılar (E10)’*, *‘Öğrencilere sevgi gösterinler (E2)’*, *‘Öğrencileri iyi takip etmeliler (E6)’*, *‘Öğrencilere sevgi ve saygı göstermeliler (E11)’*, *‘Kendi evlatları gibi görsünler, öğrencileri daha çok sabıplensinler (E12)’*, *‘Öğrencilere daha fazla fırsat versinler (E1)’*, *‘Daha dıyarlı ve anlayışlı olmalılar (E7)’* şeklinde iken; **“Düzen ve motivasyon teması”** ile ilgili olarak ise, *‘Okulun temiz olmasını sağlamalılar (K3)’*, *‘Yöneticiler iyi davranmalı (K5)’*, *‘Daha çok çaba sarf etmeliler (E3)’*, *‘Eğitim düzeyini biraz daha iyileştirmeliler (E5)’*, *‘Daha çok ders olmalı (K7)’*, *‘Ders dışı etkinliklere önem vermeli (K4)’*, *‘Geziler ile öğrencilere okulu sevdirmeliler (K8)’*, *‘Güzel bir eğitim ortamı sağlamalılar (E9)’* şeklinde olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Ailelerin Çocuklarının Okula Devam Etmelerini Sağlamak İçin Öğretmenlerin Neler Yapabileceğine İlişkin Görüşleri

Tema	f
İlgi	K1, K2, K3, K4, K6, K8, E2, E5, E6, E7, E9, E10, E11
Motivasyon	K5, K7, E1, E3, E4, E8
Toplam İfade	19

Tablo 7 incelendiğinde ailelerin büyük çoğunluğunun (K1, K2, K3, K4, K6, K8, E2, E5, E6, E7, E9, E10, E11) öğretmenlerin çocukların okula devam edebilmesi için öğrencilerle ilgilenmesi gerektiğini, diğerlerinin (K5, K7, E1, E3, E4, E8) ise öğrencileri motive etmesi gerektiğini belirttikleri görülmektedir. **“İlgi teması”** ile ilgili olarak ailelerin görüşleri; *‘Öğretmenler öğrenciler ile daha çok ilgilenmeli (K1)’*, *‘Öğrencilere daha çok zaman ayırmalı, onları motive etmeli (E2)’*, *‘Öğretmenler öğrencilere iyi davranmalı (E6)’*, *‘Öğretmenler öğrencilerinin sorunlarını, sıkıntılarını paylaşmalı (E7)’*, *‘Öğretmenler öğrencilere iyi davranmalı, ilgili olmalı (E9)’*, *‘Öğretmenler öğrencilerine yakın ilgi göstermeli (E10)’*, *‘Öğretmenler öğrencilerine daha çok sevgi gösterinler (E11)’*, *‘Öğrencilere sabırlı olmalı (E5)’*, *‘Öğrencilerin dersleri ile ilgilenip yardımcı olmalılar (K2)’*, *‘Öğretmenler öğrencileri ile daha çok ilgilenmeli (K8)’*,

‘Öğrencileri biraz daha dinleyici ve sabırlı olmalı (K4)’, ‘Öğretmenler daha ilgili olmalılar (K3)’, ‘Öğretmenler kendilerini sevdirmeli, öğrencileri ile arkadaş gibi olmalı (K6)’ şeklinde iken; **“Motivasyon teması”** ile ilgili olarak ise, ‘Öğretmenler sosyal aktiviteler yapmalı (E1)’, ‘İyi öğretmen olmalılar (K5)’, ‘Ders dışı etkinliklere önem vermeli (K7)’, ‘Öğretmenler ders dışı etkinliklere önem vermeli (E8)’, ‘Öğretmenler bütün imkanları zorlamalı (E3)’, ‘Öğretmenler davranışlarına dikkat etmeli (E4)’ şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür.

c. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğrencilerin öğrenimlerine ilişkin görüşleri

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun (K2, K3, K5, K6, K7, K8, K10, K11, E2, E3, E4, E5, E8) öğrencilerin okula devamsızlık yapmalarında aileden kaynaklanan nedenler arasında **“İlgisizlik”**, diğerlerinin ise (K1, K4, K9, E1) **“Kültürel farklılık”** ve (E6, E7, E9) **“Rol model olmayışı”** şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır.

Tablo 8. Öğretmenlerin Çocukların Okula Devamsızlık Yapmalarında Aileden Kaynaklanan Nedenlere İlişkin Görüşleri

Tema	f
İlgisizlik	K2, K3, K5, K6, K7, K8, K10, K11, E2, E3, E4, E5, E8
Kültürel farklılık	K1, K4, K9, E1
Rol modelin olmayışı	E6, E7, E9
Toplam ifade	20

“İlgisizlik teması” adı altında öğretmenlerin görüşlerinin; ‘Ailenin eğitim-öğretime az önem vermesi ve öğrencilerin ebeveynlerinin çalışıyor olmalarından dolayı kardeşlerine bakmaları (K2)’, ‘Eğitim-öğretime verilen önemin yetersizliği (K3)’, ‘Ailenin ilgisizliği, annelerin çalışıyor olmalarından dolayı öğrencilerin kardeşlerine bakmaları (K6)’, ‘Ailenin ilgisizliği ve çocuğunun okul ihtiyaçlarını karşılamaması, ailenin öğrenciye çocuk bakımı, aile ekonomisine katkı gibi görevler yüklemesi (K7)’, ‘Ailenin eğitime önem vermemesi, ailenin sorumsuz olması, ailenin çocuklarıyla ilgilenmemesi (K8)’, ‘Aile

bilinçsizliği, ailelerin çocukları ile yeteri kadar ilgilenmemesi (K10), 'Ailelerin eğitim bakımından dezavantajlı durumda olmaları, kız çocuklarının kardeşlerinin bakımını üstlenmeleri, erkek çocuklarının ise aile bütçesine destek olmak için çalışmaları (K11), 'Aile ilgisizliği, okul ile iletişim yetersizliği (E2), 'Ailenin ilgisizliği, düzenli aile hayatının olmaması, veli-öğrenci iletişiminin zayıf ya da kopuk olması (E3), 'Aile ilgisizliği, ailenin çocuktan çalışmasını beklemesi, ailenin parçalanmış aile olması, ailenin erken yaşta evlenmeye çocuğunu yönlendirmesi, ailelerin devlete ve resmîyete olan mesafeleri (E4), 'Çocuklarını başıboş bırakmaları, çocuklarına sorumluluk vermemeleri (E5), 'Ailenin çocuğunun her gün okula gelip gelmediğini kontrol etmemesi (E8), 'Ailelerin çocuklarına karşı aşırı ilgisizliği, geç saatlere kadar çocukların dışarıda kalmalarına ailelerin gereken önemi vermemeleri (K5)' şeklinde olduğu belirlenmiştir. "Kültürel farklılık teması" adı altında 'Günü birlik yaşantı tarzları, gelecek kaygılarının olmayışı, çocuklarını erken yaşta serbest bırakmaları (K1), 'Ailede erken kalkma alışkanlığının olmaması, okulun önemini bilinmemesi (K4), 'Ailelerin eğitime önem vermemesi, kültürel nedenler, bazıra alışkanlık, gelecek kaygılarının olmaması (K9), 'Geç saatlere kadar dışarıda olmaları ve geç uyumaları (E1)' ve "Rol model olmayışı teması" adı altında öğretmenlerin aile ile ilgili görüşlerinin; 'Ailenin çocuğa eğitimin önemini ifade edecek davranış ve söylemden uzak bir yaşam sürmesi (E7), 'Aile bilinçsizliği, ailede eğitime değer verilmemesi, ailenin sosyo-ekonomik durumunun yetersizliği, bazı ailelerin parçalanmış yapıya sahip olması, çalışan anne modelinin olması (E9), 'Çocuklarının okuyup toplumda iyi bir statü kazanacağına inanmamaları (E6)' şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Çocukların Okula Devamsızlık Yapmalarında Sınıftan Kaynaklanan Nedenlere İlişkin Görüşleri

Tema	f
Rol-model eksikliği	K5, K6, K8, E3, E5, E6, E7, E8
Arkadaş etkileşimi	K2, K10, K11, E2, E9
Sınıf ortamı	K1, K3, K4, K7, K9, E1, E5,
Toplam ifade	20

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun (K5, K6, K8, E3, E5, E6, E7, E8) öğrencilerin devamsızlık yapmalarında sınıftan kaynaklanan nedenler

olarak “rol-model eksikliği” ve diğerleri ise (K2, K10, K11, E2, E9) “arkadaş etkileşimi” ve (K1, K3, K4, K7, K9, E1, E5) “sınıf ortamı”nın etkili olduğunu belirttikleri saptanmıştır. **Rol-model eksikliği** teması altında öğretmenlerin görüşleri; ‘Sınıftaki diğer öğrencilerin de devamsızlık yapmaları (K5)’, ‘Sınıftaki birçok öğrencinin okula gelmemesi; (K8)’, ‘Devamsızlık yapan sınıf arkadaşından etkilenmesi (K6)’, ‘Öğrencilerin gruplaşması, okuldan kaçmaya birbirlerini teşvik etmeleri (E3)’, ‘Sınıf arkadaşlarının birbirlerini etkilemesi (E5)’, ‘Rol model eksikliği, sınıfta okuma yazma bilmeyen öğrencilerin varlığı (E7)’, ‘Sınıf ortamının ilgi çekici olmaması ve sıkıcı olması, devamsızlık yapanların, okula devam eden öğrencileri olumsuz etkilemesi (E6)’, ‘Devamsızlık yapan öğrencilerin büyük kısmının okur-yazar olmayan çocuklar olmaları (E8)’ şeklinde olduğu; **Arkadaş etkileşimi** teması altında ise ‘Öğrencinin sınıf ortamında arkadaşlarıncı dışlanması ve kendine bir yer edinmemesi (K2)’, ‘Sınıftaki öğrenciler arasında iletişim olmaması (K11)’, ‘Öğrencilerin birbirlerinin haklarına saygı duymamaları (K10)’, ‘Sınıflarda yaşat öğrencilerin olmaması, ekran baskısı (E2)’, ‘Arkadaş ortamının daha cazip gelmesi, sınıfların fiziki durumların yetersizliği (E9)’ olarak ifade edildiği ve **Sınıf ortamı** teması altında ise ‘Sınıfların onlar için ilgi çekici olmaması (K1)’, ‘Sınıfta yeterli sayıda ilgi çekici materyalin olmaması (K3)’, ‘Sınıfların eskimiş, renksiz ve hareketsiz olması (K4)’, ‘Sınıflarda derslerin monoton işleniyor olması (E1)’, ‘Ders saatlerinin uzun olması, sayısal derslerin ağırlıklı olması (E5)’, ‘Sınıflardaki temizlik problemi (K7)’ şeklinde belirtildiği görülmüştür.

Tablo 10. Öğretmenlerin Çocukların Okula Devamsızlık Yapmalarında Doğal Koşullardan (Yaşanılan Yerin Uzak Olması, Taşımalı Eğitim vb.) Kaynaklanan Nedenlere İlişkin Görüşleri

Tema	f
Ulaşım	K2, K5, K10
Çevre	K3, K8, E1, E2, E3
Toplam ifade	8

Tablo 10 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun (K3, K8, E1, E2, E3) öğrencilerin okula devamsızlık yapmalarında yaşanılan çevrenin, bir kısmı (K2, K5, K10) ise ulaşım sorununun etkili olduğunu belirtmişlerdir. “**Çevre teması**” altında öğretmenlerin görüşlerinin; ‘Aynı mahallede yaşıyor olmaları (K8)’, ‘Okulun mahalle içinde olması (E2)’, ‘Mahalle hayatının olumsuz olması (E3)’, ‘Yerleşik mahalle kültürünün olması (K3)’, ‘Okuldan uzaklaşmanın doğal karşılanması (E1)’

şeklinde olduğu ve “**Ulaşım teması**” altında öğretmenlerin görüşlerinin ise ‘Evi uzak olup, servis ile gelemeyen bazı öğrenci velilerinin kızın yolların tenha olmasından dolayı çekinmeleri (K2)’, ‘Okul çevresinin tenha olması (K10)’, ‘Okulun uzak olması ve dışarıda hayvanlar ile karşılaşma korkusu (K5)’ şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin Çocukların Okula Devamsızlık Yapmalarında Arkadaş Çevresinden Kaynaklanan Nedenlere İlişkin Görüşleri

Tema	f
Akran baskısı	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, E2, E3, E4, E5, E7, E8
Okulun çekici olmayışı	K11, E1, E6, E9
Toplam görüş	20

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, E2, E3, E4, E5, E7, E8) öğrencilerin okula devamsızlık yapmalarında arkadaş çevresinden kaynaklanan nedenlere ilişkin görüşlerinde akran baskısının etkin olduğunu ve geri kalan kısmının (K11, E1, E6, E9) ise okulun çekici olmayışı şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır. “**Akran baskısı teması**” altında öğretmenlerin görüşleri; ‘Arkadaşlarının da devamsızlık yapmaları (K1)’, ‘Okula ilgisiz öğrencilerin rahatlıkla diğer öğrencileri etkilemesi (K4)’, ‘Arkadaşlarının okula gelmeyi dışarıda zaman geçirmeleri (K5)’, ‘Yakın arkadaşlarının da okula gelmemesi ve sokakta beraber vakit geçirmek istemeleri (K6)’, ‘Akranlarından etkilenmesi, gece geç saatlere kadar arkadaşları ile gezmeleri ve sabah kalkmakta zorluk çekmeleri (K8)’, ‘Devamsızlık yapan ya da kötü alışkanlıkları olan akranlarından etkilenmesi (K9)’, ‘Arkadaşlarından kötü alışkanlıklar edinmesi (E2)’, ‘Akran grubu tarafından yönlendirilmeye maruz kalmaları, grup psikolojisi ile hareket etmeleri (E3)’, ‘Akran grubundan etkilenmesi (K10)’, ‘Mahalledeki yaşam tarzı sebebiyle arkadaşları ile geç saatlere kadar birlikte olması sonucu geç yatıp, geç kalkma problemi (E4)’, ‘Mahalle kültürünün varlığı, grup halinde hareket etmeleri, arkadaşları ile okul dışında beraber çok fazla vakit geçirmeleri (E5)’, ‘Devamsızlık yapan öğrencilerin diğer öğrencileri olumsuz etkilemesi (K7)’, ‘Arkadaş baskısı, korkusu, dışlanma ve tehdit (E7)’, ‘Devamsızlık yapan öğrencilerin diğer arkadaşlarına kötü örnek olmaları (E8)’, ‘Sokağın onlar için cazipliği ve okul dışında kurulan arkadaşlık grupları (K2)’, ‘Arkadaşları ile yaşadıkları anlaşmazlık (K3)’ şeklindedir. “**Okulun ilgi çekici olmayışı teması**” altında

öğretmen görüşlerinin ise; ‘Arkadaşları ile yaşadığı özgür hayatı okulda bulamaması (E1)’, ‘Öğrenciler tarafından akranları ile okul dışı etkinliklerin daha eğlenceli görülmesi (K11)’, ‘Öğrencilerin arkadaş ortamında kendilerini daha rahat hissetmeleri ve bu ortamın daha cazip gelmesi (E9)’, ‘Sokağın daha cazip olması (E6)’ şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Çocukların Okula Devamsızlık Yapmalarında Okuldan Kaynaklanan Nedenlere İlişkin Görüşleri

Tema	f
Derslere olan ilgisizlik	K2, K3, K4, K5, K6, K8, K11, E1, E5, E7, E8, E9
Fiziki yetersizlikler	K10, E2, E3, E4, E6
Okul kuralları	K1, K7, K9
Toplam görüş	20

Tablo 12 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun (K2, K3, K4, K5, K6, K8, K11, E1, E5, E7, E8, E9) öğrencilerin derslere olan ilgisizliklerinden dolayı okula devamsızlık yaptıklarını, geri kalan bir kısmı (K10, E2, E3, E4, E6) okulun fiziki yetersizlikleri ve (K1, K7, K9) okul kurallarının da etkili olduğunu belirttikleri saptanmıştır. **“Derslere olan ilgi azlığı”** teması altında öğretmenlerin görüşlerinin; ‘Öğrencilerin ilgileri ile derslerin uyuşmaması (K2)’, ‘Okuldaki sosyal ve sportif faaliyetlerin yetersizliği (K3)’, ‘Öğretmen ve yöneticilerin kaygısının akademik başarı olması (K4)’, ‘Okulun onlar için ilgi çekici ve cazip bir yer olmaması (K5)’, ‘Okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin okula ilgisinin azalması (K6)’, ‘Okul eğitim programının öğrenciler için uygun olmaması (K8)’, ‘Okulun eğlenceli bir yer olmaması, oyun/hobi sınıflarının bulunmaması (K11)’, ‘Okul devamsızlığı sonrası verilen cezalarının caydırıcı olmaması (E1)’, ‘Müfredatın roman öğrenciler için uygun olmayışı (E5)’, ‘Öğretmenlerinden veya arkadaşlarından kaynaklı korku (E7)’, ‘Öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre eğitim yapılmaması (E8)’, ‘Sosyal ve kültürel etkinliklere ağırlık verilmemesi (E9)’ şeklinde olduğu belirlenmiştir. **“Fiziki yetersizlikler”** teması altında öğretmen görüşleri; ‘Okul bahçesinin yetersiz olması (E2)’, ‘Okulun mahalle içinde yerleşim yerlerine yakın bulunması (E3)’, ‘Okul bahçesinin faaliyetler için yetersiz olması (E4)’, ‘Kantin, okul bahçesi ve spor alanlarının yeterli olmaması (E6)’, ‘Okulun fiziki imkanlarının yetersiz olması (K10)’ şeklinde olduğu ve **“okul_kuralları”**

teması altında ise ‘Okul kurallarının onlar için baskı unsuru olması (K1)’, ‘Kantindeki yiyeceklerin çocukları mutlu etmemesi ve yiyememeleri, öğle arasında eve gönderilmemeleri (K7)’, ‘Derslerin ve okul kurallarının öğrencilere sıkıcı ve zor gelmesi (K9)’ olarak belirlenmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlerin Öğrencilerin Devamsızlık Yapmalarında Öğrenciden (Kişisel) Kaynaklanan Nedenlere İlişkin Görüşleri

Tema	f
Motivasyon eksikliği	K1, K2, K3, K4, K6, K7, K8, K9, E1, E2
Derslerde zorlanma	K11, E6, E8, E9
Çevre baskısı	E3, E4, E5
Hedeflerinin olmayışı	K5, K10
Toplam görüş	19

Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun görüşlerinin (K1, K2, K3, K4, K6, K7, K8, K9, E1, E2), öğrencilerin sürekli devamsız duruma gelmelerinde öğrenciden (kişisel) kaynaklanan nedenler olarak **motivasyon eksikliği** teması altında, diğerlerinin (K11, E6, E8, E9) **derslerde zorlanma**, (E3, E4, E5) **çevre baskısı** ve (K5, K10) **hedeflerinin olmayışı** temaları altında toplandığı belirlenmiştir. **“Motivasyon eksikliği”** teması altında öğretmen görüşleri; ‘Okulu ve okumayı çok sıkıcı bulmaları (E1)’, ‘Okulu sevmemesi, okulu gereksiz görmesi, gelecek planlarının olmaması (E2)’, ‘Öğrenciler en ufak bir babaneyi devamsızlık nedeni olarak görüyorlar (havanın soğuk olması gibi) (K1)’, ‘Gelecek planlarının olmaması ve okulun önemini farkında olmaması (K2)’, ‘Okulu sevmemeleri ve önemsememeleri (K3)’, ‘Gelecek kaygılarının olmayışı, yaşadıkları hayattan memnun olmaları, başaramayacakları ön yargısı nedeniyle hayal kuramamaları, hedefsiz olmaları (K4)’, ‘Gelecek kaygılarının olmamaları, okula ilgisiz olmaları, akranları ile dışarıda vakit geçirmek istemeleri (K6)’, ‘Öğrencinin eğitim hayatına isteksizliği, geleceğe dönük bir idealinin olmaması, öğrencilerin rahat bir yaşantıya alışmanın verdiği anlayışla okul disiplinine alışmamaları (K7)’, ‘Öğrencilerin kaygısız, hayattan beklentisi olmayan ve okul hayatını düşünmeyen çocuklar olmaları (K8)’, ‘Gelecek kaygılarının olmaması, yaşadıkları kültürel çevreden çıkmamaları (K9)’ şeklindedir. **“Derslerde zorlanma”**

teması altında öğretmen görüşlerinin; ‘Öğrencilerin derslerde çok zorlanmaları, okulun eğlenceli ve cezbedici bir özelliğinin olmaması sebebiyle can sıkıntısı yaşıyor olmaları (K11)’, ‘Öğrencilerin ilkokuldan yeterli donanım ile ortaokula gelmemesi (E6)’, ‘Öğrencilerin yeteneklerine göre sınıflara ayrılmaması (E8)’, ‘Okuma-yazma bilmemesi, okul ortamını sevmemesi, eğitimin önemine inanmaması, hayata entegre olamaması, kendini dışlanmış olarak hissetmesi, sosyalleşme yetersizliği (E9)’ şeklinde olduğu saptanmıştır. **“Çevre baskısı”** teması altında öğretmen görüşlerinin; ‘Geç yatıp sabah kalkamama problemi, kahvaltayı geç yapıp okula geç kalma, kardeşi olan öğrencilerin kardeşini okula bırakıp alma gibi durumların varlığı (E3)’, ‘Sevmediği ya da kavgalı olduğu arkadaşı ile aynı ortamda olmak istememesi (E4)’, ‘Mahalle kültürüne uyum sağlama (E5)’ şeklinde olduğu ve **“hedeflerinin olmayışı”** teması altında öğretmen görüşlerinin ise ‘Hedefinin olmaması, ilgi alanı bulamaması, TV-internet alışkanlığı (K5)’, ‘Öğrencinin isteksiz, kaygısız, amaçsız olması, okula gelmenin ağır bir yük olarak görülmesi, ideal ve hayalinin olmaması (K10)’ şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlerin Öğrencilerin Okula Devamını Sağlamak İçin Yöneticilerin Neler Yapabileceğine İlişkin Görüşleri

Tema	f
Motivasyon artırmaya yönelik etkinlikler	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, E1, E2, E3, E5, E8, E9
Fiziki ortam düzenleme	E4, E6, E7
Otoriter olunmalı	E9
Toplam görüş	20

Tablo 14 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun görüşlerinin (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, E1, E2, E3, E5, E8, E9) öğrencilerin okula devamını sağlamak için yöneticilerin yapabileceklerini **“motivasyon artırmaya yönelik etkinlikler”** teması altında, diğerlerinin görüşlerinin ise (E4, E6, E7) **“fiziki ortam düzenleme”** ve (E9) **“Otoriter olunmalı”** teması altında toplandığı görülmüştür. **Motivasyon artırmaya yönelik etkinlikler** teması altında öğretmen görüşlerini; ‘Her öğrenci ve ailesi hakkında bilgi sahibi olmak için çaba göstermeliler (E1)’, ‘Devamlılık için projeler geliştirilmeli, veliler ile iletişim halinde olunmalı (E2)’, ‘Okul devamsızlığına yönelik olarak para cezaları uygulanmalı, okula zamanında gelmek yönünde projeler yapılmalı (E3)’, ‘Ders saatlerinin süresi

*düşürülmeli, akademik derslerin seçmeli yapılmaması (E5), 'Okul idaresi-veli-öğrenci işbirliği ve iletişimi sağlanmalı (E8)', Sosyal ve kültürel aktivitelere ağırlık verilmeli, cezalar caydırıcı olmalı, eğitimin önemi iyi anlatılmalı, bölgenin tecrit edilmiş hale gelmesi önlenmeli, sürekliliği olan projeler üretilmeli (E9), 'Okul kurallarını kaldırmalı (K1)', 'Okula bağlılığı sağlayacak kalıcı projeler yapılmalı (K2)', 'Okul renkli ve eğlenceli bir hale getirilmeli (K3)', 'Akademik başarı yerine öğrencilere okulu sevdirmek hedeflenmeli (K4)', 'Proje okulu olması adına girişimlerde bulunulmalı (K5)', 'Okulda spor ve müzik dersleri artırılabilir (K6)', 'Çeşitli etkinlikler ile okul cazip hale getirilmeli (K7)', 'Okul eğitim programının değişmesi için talepte bulunulmalı (K8)', 'Sosyal etkinliklere ağırlık verilmeli (K9)', 'Seçmeli dersler, sanatsal ağırlıklı olmalı (resim, müzik vs.) (K10)', 'Hobi/oyun sınıfları oluşturulmalı ve buralarda yapılan çalışmalar il genelinde sergilenmeli (K11)' şeklinde belirttikleri saptanmıştır. **Fiziki ortam düzenleme** teması altında öğretmen görüşlerinin; 'Okul bahçesi yeterli hale getirilmeli (E4)', 'Sosyal faaliyetler artırılmalı, okulun fiziki şartları ilgi çekici hale getirilmeli (E6)', 'Okulun fiziki yapısı iyileştirilmeli, yemek ihtiyacı sağlıklı bir şekilde karşılanmalı, spor alanları oluşturulmalı (E7)' şeklinde olduğu ve **otoriter olunmalı** teması altındaki görüşlerin ise 'Yöneticiler daha fazla disiplinli olmalı, öğrencilere disiplin cezaları verilmeli (E9)' şeklinde olduğu saptanmıştır.*

Tablo 15. Öğretmenlerin Öğrencilerin Okula Devamını Sağlamak İçin Meslektaşlarının Neler Yapabileceğine İlişkin Görüşleri

Tema	f
Motivasyon artırma yönelik etkinlikler	K1, K2, K4, K5, K6, K8, K9, K11, E1, E2, E3, E6, E7, E8, E9
Etkileşim artırma	K3, K7, K10
Toplam görüş	18

Tablo 15 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun görüşlerinin (K1, K2, K4, K5, K6, K8, K9, K11, E1, E2, E3, E6, E7, E8, E9), öğrencilerin okula devamını sağlamak için yapabileceklerini **“motivasyon artırmaya yönelik etkinlikler”** teması altında, diğerlerinin (K3, K7, K10) görüşlerinin ise **“etkileşim artırma”** teması altında toplandığı tespit edilmiştir. **Motivasyon artırmaya yönelik etkinlikler** teması altındaki öğretmen görüşleri; *Ders işlemek yerine oyun, etkinlik, eğlence tarzı bir şeyler yapılmalı (K1), 'Derslerin akademik*

yönünü azaltıp, dersleri eğlenceli ve çekici bir hale getirmeliler (K2)', 'Dersi zevkli hale getirmeli, sınıf içi etkinliklere ağırlık vermeli (K4)', 'Projelerle okulu ilgi çekici hale getirmeliler (K5)', 'Farklı projeler geliştirmeli, haftanın belirli saatleri sosyal aktiviteler için ayrılmalı (K6)', 'Eğitim programının değişmesi ile birlikte okulu cazip hale getirebilirler (K8)', 'Seviye sınıfları oluşturulmalı, oyun ve etkinliklere ağırlık verilmeli (K9)', 'Okulda oluşturulabilecek hobi/oyun sınıflarında görev alıp çeşitli faaliyetlerde bulunabilirler (K11)', 'Öğrenciler ile birlikte sosyal içeriği fazla olan etkinlikler dersler işlenmeli (E1)', 'Öğrencilere sorumluluk verilmeli, öğrencilerin okulu sevmeleri için çaba gösterilmeli (E2)', 'Öğrencinin okulda geçirdiği zaman eğlenceli hale getirilmeli, seviyesine ve algısına uygun etkinlikler yapılmalı (E3)', 'Sosyal faaliyetlere daha fazla önem verilmeli, akademik ve davranışlar yönünden başarılı öğrenciler daha fazla ödüllendirilmeli (E6)', 'Dersler oyunlaştırılarak çeşitli etkinlikler ile birlikte verilmeli, öğrencilere değerli oldukları hissettirilmeli (E7)', 'Öğrencilerin ilgisini çekebilecek yöntem ve teknikler derslerde uygulanmalı, eğitim bilişim ağı aktif olarak kullanılmalı (E8)', 'Sosyal ve sportif faaliyetlere öncelik verilmeli, okuma yazma bilmeyen öğrenciler için kurslar açılmalı, öğrencilere psikolojik, sosyal ve duygusal açıdan destek olmalı (E9)' şeklindedir. **Etkileşimi artırma** teması altındaki görüşlerin ise 'Öğrenciler ile aralarında sevgi bağı kurmalı (K3)', 'Öğrencileri ile birebir görüşmeli, öğrenciye kendisinin değerli olduğunu hissettirmeli, öğrenciye güzel örnek olmalı (K10)', 'Veli ve öğrencilere seminerler verilmeli (K7)' olarak belirlenmiştir.

Tablo 16. Öğretmenlerin Öğrencilerin Okula Devamını Sağlamak İçin Velilerin Neler Yapabileceğine İlişkin Görüşleri

Tema	f
Rol-model	K1, K2, K3, K4, K5, K10, E1, E3, E4, E5, E7, E8, E9
İlgi	K6, K7, K8, K9, K11, E2, E6
Toplam görüş	20

Tablo 16 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğu (K1, K2, K3, K4, K5, K10, E1, E3, E4, E5, E7, E8, E9), **“rol-model”** teması altında ve diğerleri ise (K6, K7, K8, K9, K11, E2, E6) **“ilgi”** teması altında öğrencilerin okula devamını sağlamak için velilerin yapabileceklerine ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. **Rol model** teması altındaki öğretmen görüşleri; 'Öğrencileri okula göndermek için kararlı olmalı (K1)', 'Aileler örnek model olmalı ve eğitimin önemini iyi anlatmalı (K2)', 'Aileler çocuklarını takip etmeliler (K3)', 'Veliler dik bir duruş sergilemeli, çocuklarına

*daba iyi bir hayatları olması için çalışmaları gerektiğini anlatmalılar (K4)’, ‘Aileler düzenli bir hayat tarzı benimsemeliler, çocuklarını olumsuz etkileyen ortamdan uzaklaştırmalılar (K5)’, ‘Veliler çocuklarını önemsemeli, onların maddi ihtiyaçlarının yanında duygusal isteklerini de göz önünde bulundurmalı, çocuklarına rol model olmalı ve çocuklarına faydalı olmanın yollarını araştırıp kendilerini eğitmelidirler (K10)’, ‘Aileler çocuklarının okula devamlarını sağlamak için fırsat ve imkanlarını iyileştirmeliler, düzenli bir hayat tarzı benimsemeliler, küçük yaşta çocuklarını iş hayatında çalıştırmamalılar (E1)’, ‘Veliler okul ile işbirliği yapmalı, çocuklarının devamsızlıklarını kontrol etmeli, çocuğunu akşam zamanında yatırıp sabah zamanında kaldırmalı, çocuğunun güne kahvaltı ile başlamasını sağlamalı (E3)’, ‘Veliler öğrencilerinin kıyafet ve bedensel temizliklerine dikkat etmeli, normal saatler içinde yatıp kalkmasını sağlamalı, çocuklarına her gün kahvaltı yaptırmalı, öğretmenler ile iletişim halinde olmalı, veli toplantılarına katılmalı, çocuğunun ödevini kontrol etmeli, erken evlilik düşüncelerinden uzaklaşmalılar (E4)’, ‘Veliler çocukları için mahalleden taşınmalı (E5)’, ‘Veliler çocuklarının psikolojik ve fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamalı, evde çocuğuna ders çalışabileceği uygun ortamı yaratmalı, çocuğuyla bire bir ilgilenmeli, her gün okulla ilgili dönütler almalı, çocuğunun her türlü problemi ile ilgilenmeli (E7)’, ‘Veliler çocuklarını her gün okula kendileri bırakmalı, günlük takibini yapmalı ve çocuklarına gün içerisinde neler yaptıklarını sormalılar (E8)’, ‘Veliler çocuklarının takibini yapmalı, düzenlenen seminer ve etkinliklere katılım göstermeliler, çocuklarına rol model olmalı ve sosyo-ekonomik açıdan ailesini ve kendilerini geliştirmeliler (E9)’ şeklinde belirlenmiştir. **İlgi** teması altında öğretmen görüşlerinin; ‘Çocuklarını takip etmeliler, öğretmenler ile iletişim halinde olmalılar (K6)’, ‘Çocuklarının okulda ve okul dışında neler yaptıklarını takip etmeliler (K7)’, ‘Aileler çocukları ile ilgilenmeliler (K8)’, ‘Aileler çocuklarını her sabah okula bırakmalı, öğrenci üzerindeki etkisini artırmalı (K9)’, ‘Veliler okul ile sürekli iletişim ve işbirliği içerisinde olmalılar (K11)’, ‘Veliler okul yönetimi ve öğretmenler ile daha sıkı iletişim kurmalı, devamsızlık yaptıkları takdirde çocuklarını okula kendileri getirmeli, çocuklarının geç saatlerde sokaklarda olmalarının önüne geçmeliler (E6)’, ‘Veliler okulun önemini çocuklarına devamlı anlatmalı, okul ile iletişim halinde olunmalı, çocuklarının devamsızlıkları takip edilmeli (E2)’ şeklinde olduğu belirlenmiştir.*

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Devamsızlık, öğrencilerin başarıları, ilerlemeleri, eğitimlerini sürdürmeleri, iyi bir meslek sahibi olmaları, toplumda iyi bir yer edinmeleri ve öz saygılarının gelişiminde büyük bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır (De Kalb, 1999). Bir

ülkedeki eğitim sistemi içindeki öğrencilerin devamsızlık oranları ve okul terkleri, o ülkenin gelişmişliği hakkında da bilgi verebilmektedir. Bireyin eğitim sürecine istekli ve sürekli katılımının sağlanması ile bireye hayatına yön vermesinde bir fırsat yaratılmaktadır.

Eğitim süreci içerisindeki öğrencilerin devamsızlık yapma nedenlerinin tek bir göstergesi olmadığı ve çok farklı kaynaklardan nedenler olabileceği bilinmektedir. Yapılan bu çalışmada ise; Roman öğrenciler devamsızlık noktasında ele alınmış olup; çok ciddi aksaklıkların olduğu tespit edilmiştir. Bu dezavantajlı öğrenciler için ilköğretim seviyesinde dahi okul devamı için problemlerin var olduğu görülmüştür. UNICEF'in hazırladığı rapora göre; Romanların, örgün eğitimin sağlayabileceği yararlarla ilgili deneyimlerinin çok sınırlı olduğu belirtilmiştir.

Günümüz dünyasında bireyi eğitim sistemi dışarısında bırakmanın olumsuz yönlerini fark etmiş olan toplumlar gerek okul terki gerekse de okul devamsızlığı ile ilgili daha çok çaba ile bu ciddi problemi çözmek üzerine yoğunlaşmışlardır. Bu konuda çok sayıda yayın ve program ile karşılaşmak mümkündür. Ülkemizde de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2011 yılında UNICEF destekli, Roman öğrencilerin eğitime erişimleri için bir çalıştay düzenlenmiş fakat son şekli verilerek uygulamaya alınamamıştır.

Yapılan bu çalışmada; Roman öğrencilerin devamsızlık nedenleri öğrenci, öğretmen ve veli görüşmeleri şeklinde belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin, okulda psikolojik baskı yaşadıklarını ve arkadaşları tarafından kaba davranışa maruz kaldıklarını; ailelerin, öğretmenlerden daha çok ilgi ve yüksek motivasyon beklediklerini; öğretmenlerin ise okul devamsızlığını gerek aile gerekse de öğrenci ilgisizliğine, kültürel farklılığa bağladıkları ve rol-model eksikliğinin ciddi bir sebep olarak gördükleri belirlenmiştir.

İlgili araştırmalarda Roman öğrencilerin okulda eğitimi olumsuz etkileyecek davranışlar sergiledikleri belirtilmektedir. Diğer taraftan ise öğretmenlerin roman öğrencilerin davranışlarından kaynaklanan nedenlerden dolayı önyargılı yaklaşıtları ifade edilmektedir. Benzer şekilde roman öğrencilerin okul içerisinde en çok karşılaştıkları problemler olarak derslerdeki başarısızlık durumları, ailelerin okul işleyişine müdahalesi ve çocukların kendi aralarındaki anlaşmazlıkları öğretmenler tarafından dile getirilmektedir (Diktaş vd., 2016).

Bir araştırmada Romanların kültürel yaşantıları gereği eğitime değer vermedikleri ve çocuğun okuyor olmasının topluluk içinde bir değer taşımadığı yönündeki düşüncelerinin çocukların eğitimden kopuşun temel nedeni olarak değerlendirilmektedir. Bir başka gerçek ise Roman öğrencilerin eğitimden kopuşun temel nedeni olarak yoksulluk olarak belirtilmektedir (Akkan, Deniz ve Ertan, 2011). Bir başka araştırmada, devamsızlık sorunu ilk olarak öğrenci başarısında görülmüştür. Devamsız Roman öğrencilerin akademik başarılarının çok düşük olduğu, sınıf seviyelerinin altında olduğu belirtilmektedir. Bu durumun öğretmenleri etkileyerek ümitsizliğe sürüklediği ifade edilmektedir. Öğretmenlerin konuyla ilgili farklı çözüm arayışları içerisinde oldukları okulu, veli ve öğrenci için cazip hale getirmeye çalıştıkları saptanmıştır (Mercan-Uzun ve Bütün, 2015).

Sonuç olarak; günümüze kadar gelen Roman öğrencilerin okul devamsızlığı ve erken okul terki problemlerinin çok boyutlu olduğunu söylemek mümkündür. Bundan dolayı ele alınacak çözümlerin çok yönlü ve farklı kurumların işbirliği ile ele alınmasının gerekliliği ve Roman öğrencilerin eğitim sistemi içerisinde daha fazla yer almasını sağlamaya yönelik daha çok çalışmanın yapılmasının önemi görülmüştür.

Elde edilen veriler ışığında; Roman aileleri için eğitim algılarının değiştirilmesi; bu ailelerin sosyo-ekonomik olarak daha güçlü bir yapıya gelmeleri için desteklenmeleri; Roman öğrencilerin sanatsal ve sportif yeteneklerinin önceliklendirilmesi; Roman mahalleleri içerisinde tecrit edilmiş okulların oluşumunun önlenmesi ve Roman çocukların diğer akranları ile birlikte daha çok buluşmalarının önünün açılması ve son olarak Roman öğrenciler ile çalışmakta olan öğretmenler ile, bu çocuklara yaklaşım konusunda eğitim çalışmalarının yapılmasının, risk grubunda yer almakta olan Roman öğrencilerin eğitime erişimlerine olumlu yönde etki edebileceği düşünülmektedir.

Yazarlar Hakkında / About Authors

Hatice KUMCAĞIZ (Sorumlu Yazar), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Samsun, Türkiye e-mail: haticek@omu.edu.tr

Özkan ÖZCAN, M.E.B., Emrullah Efendi İ.H.O., Samsun, Türkiye e-mail: ozkanozcan1986@gmail.com

Cengiz ŞAHİN, Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Kırşehir, Türkiye e-mail: csahin40@gmail.com

Yazarların Notu / Author's Note

Bu çalışma 25-26-27 Ekim 2018 tarihlerinde Samsun'da gerçekleştirilen 20. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

This study was presented as an announcement at the 20th International Psychological Counseling and Guidance Congress held in Samsun on October 25-26-27, 2018.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir.

No conflict of interest has been reported by the authors.

Fonlama / Funding

Herhangi bir fon desteği alınmamıştır.

No funding support was received.

KAYNAKÇA

- Akkan, B. E., Deniz, M. B. ve Ertan M. (2011), *Sosyal dışlanmanın roman balleri*, İstanbul: Roman Topluluklar İçin Bütünlüklü Sosyal Politikalar Geliştirme Projesi.
- Balantekin, Y. ve Kartal, H. (2016), Öğrencilerin okula devamından sorumlu paydaşların görüşlerine göre okul devamsızlığının nedenleri ve buna yönelik çözüm önerileri, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 16-36.
- Bilgin, N. (2006), *Sosyal bilimlerde içerik analizi: teknikler ve örnek çalışmalar*, (2.Baskı), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012), *Bilimsel araştırma yöntemleri (13.Baskı)*, Ankara: Pegem Akademi.
- De Kalp, J. (1999), *Student truancy*, ERIC Digests.
- Demirhan E. S. (2012), Roman çocuklara yönelik madde bağımlılığı ve suç önlemede “bir tebessüm yeter” projesi: Yalova örneği, Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Diktaş, A., Deniz, Ç.A. ve Balcıoğlu, M. (2016), Uşak'ta yaşayan Romanların Türk eğitim sistemi içerisinde yaşadıkları problemler, *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 5(4), ss.1121-1142.
- Ekiz, D. (2003), *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Genç, Y., Taylan, H. ve Barış, İ. (2015). Roman çocuklarının eğitim süreci ve akademik başarılarında sosyal dışlanma algısının rolü, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 33, 79-97.
- Kuş, E. (2003), *Nitel-nitel araştırma teknikleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- M.E.B., (2011), Risk altındaki çocukların kaliteli eğitime erişimleri roman çocuklar ve eğitim çalıştayı, İstanbul, 24.04.2017 tarihinde http://ysop.meb.gov.tr/dosyalar/diger_calismalar/risk_altındaki_cocuklar_calis_tay_raporu.pdf adresinden alınmıştır.
- Mercan-Uzun, E. ve Bütün, E. (2015), Roman çocukların okula devamsızlık nedenleri ve bu durumun çocuklar üzerindeki etkileri, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 315-327.
- Özbaş, M. (2010), İlköğretim okullarında öğrenci devamsızlığının nedenleri, *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 32-44.
- Özkan, A. R. (2000), *Türkiye çingeneleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şişman, M. (2014), *Eğitim bilimine giriş*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Unicef, *Roman Çocuklar ve Gençler*, www.unicef.org/sayfa.aspx?id=57 adresinden alınmıştır.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2008), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction: It is to say that for all people, the education rights which is essential, it has been found to be in a significant relationship with the economic and social rights of the public. It also includes concepts such as individual development, personality formation, self-expression, physical development, social formation, human rights and dignity. It takes place through education that the transfer of child rights to social life, protection of human dignity, self-development and adaptation. The development of the sense belonging and attachment, education, social adaptation of the person and communication with other elements of society are balanced with some criteria and also it is the expression of harmony in society. (M.E.B., 2011).

It is considered that Roman, which are known to be a number that cannot be ignored in Turkey, are one of the lowest levels of education both at the level of schooling and at the level of education when the sub-cultural elements of our society are evaluated. Although it is difficult to quantify situations such as early school progress and absenteeism, many studies show that educators face many challenges in order to achieve the desired behavioural changes in Roman students. Moreover, it is thought that addressing these difficulties under the headings of teachers, families and students, which lead to unintended consequences such as early school leaving and absenteeism, would mean more complicated evaluation of the situation.

It is important for the students to continue their education in order to maintain their existence in accordance with the purpose of the educational institutions in which the educational activities are carried out. (Balantekin ve Kartal, 2016). Among the Roman, it is possible to list the difficulties experienced in terms of early school education and school absenteeism for students; the high rates of absenteeism of peers, group psychology, marriage at an early age, reading and writing problems and the lack of interest in school and education as a form of special education requirement. It is striking that factors such as the fact that the family does not give importance to education, cannot adapt to social structure, economic inadequacies and society excludes these elements in terms of family. When we look at the difficulties experienced in terms of teachers, it is seen that the school managers and teachers who are working with disadvantaged Roman students have a low desire to work, high

burnout levels, lack of guidance and psychological counseling services and lack of skills to support the children during the education process. As a result of the negative situations experienced by teachers such as being alone in the process, it is possible to see such situations that the child leaving the school early or absenteeism.

Method: In this study, students, teachers and parents ' opinions on school absenteeism in Roman children were examined. In this respect, case study was used from qualitative research patterns. In the determination of the working group, criterion sampling method was preferred from the purposive sampling methods. A total of 60 people, 20 students, 20 parents and 20 teachers, who were willing to participate in the study, formed the study group. The participants were Roman students, their families and teachers who work in schools where mostly Roman students are educated. Interview forms prepared for students, parents and teachers consisted of separate forms; student forms consist of 15 questions, parent forms consist of 11 questions, teacher forms consist of 14 questions. Questions posed to participants relate to the reasons for their school absenteeism and to the proposed solution recommendations to be taken to avoid. The data was analyzed using content analysis technique.

Findings: The results of the study showed that students had “psychological pressure” in school and had “difficulty in classes” and had been subjected to “rude and inappropriate behavior” of their friends. It was determined that the teachers in another study group thought that parents were not sufficiently interested in their children. “Peer pressure” has been seen as a very serious reason for student absenteeism. The majority of teachers agreed that Roman students should carry out “motivational activities” with their colleagues, school administrators and parents in order to ensure that they continue to school. In addition, it was determined that they expressed their views as “role-model” to them. It was concluded that parents thought that their children were not given enough attention in the school environment.

Conclusion and Suggestions: The absence rates and school leavings of students within the educational system in a country can also provide information about the development of that country. An opportunity is created for the individual to guide his / her life through the continuous participation of the individual in the educational process. It is known that there is no single indicator of the reasons for the absence of the students in the education

process and that they can be caused by many different sources. In this study, Roman students were taken into consideration at the point of absence and it was determined that there were very serious failures. For these disadvantaged students, even at primary school level, there were problems for school attendance. In today's world, societies that have realized the negative aspects of leaving the individual out of the education system focused on solving this serious problem with greater effort both in terms of school abandon and school absenteeism.

In this study, the reasons for the absence of Roman students were determined as student, teacher and parent interviews. It was determined that the students were subjected to psychological pressure in school and that they were subjected to rough behavior by their friends; that families were expecting more attention and motivation from the teachers; and that the teachers attributed the absenteeism to family and student disinterest, cultural difference and lack of role-model as a serious reason.

In other studies, in the literature, Roman students exhibited behaviors that negatively affect school education. In addition, it is stated that teachers approach with biased because of the behaviors of Roman students. Similarly, the teachers indicated that Roman students in the school as the most encountered problems in the failure of the lesson's states. In addition, it has been observed that their parents have intervened in school work and that children have expressed disagreement among themselves. (Diktaş vd., 2016) As a common point of many researches, it has been determined that the idea that Roman do not value education as a result of their cultural life and that the child's studying does not carry a value in the community is considered as the main reason for the separation of the children from education. In another study, poverty was identified as the main cause of the breakout of Roman students from education. (Akkan, Deniz ve Ertan, 2011). In another study, the problem of absenteeism was first seen in student achievement. It is stated that the academic achievement of the non-attendance Roman students is very low and is below the class level. It was stated that this situation led teachers to despair by influencing them. It has been determined that teachers are looking for different solutions on the subject; they are trying to make the school attractive for parents and students. (Mercan-Uzun ve Bütün, 2015).

As a result, it is possible to say that Roman students who have come up to today have multiple dimensions of school absenteeism and early school leaving problems. Therefore, it has been seen that the need to address the solutions to be dealt with in cooperation with different institutions. Furthermore, it is to say that more studies are needed to ensure that Roman students are more involved in the education system.

In the light of the data obtained, it is thought that changing educational perceptions for Roman families; supporting them to develop a stronger socio-economic structure; and prioritizing the artistic and sportive skills of Roman students. In addition, it can be said that the prevention of the formation of isolated schools in Roman neighbourhoods and the opening of more meetings with other peers of Roman children and finally the training activities of teachers working with Roman students and approaches to these children could positively affect being part in education of Roman students in the risk group.